

Zelfstandig ondernemerschap als reële optie naar duurzame uitstroom!

Door: Michelle Jongbloet

Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf (IMK) is een landelijk werkend adviesbureau dat ondernemersadvisering en ondernemersbegeleiding aanbiedt. Begeleiding is een aparte businessunit van waaruit ondernemers opgeleid worden. Ruim twintig ondernemerscoaches maken jaarlijks een groot aantal startende ondernemers startklaar. In 2008 zijn er van de 375 afgeronde trajecten ruim 230 uitgestroomd (61 procent). Daarvan zijn er 210 ook werkelijk van start gegaan. Landelijk ligt het aantal iets lager, namelijk rond de 51 procent (bron: Coaching van startende ondernemers ITS, 2009).

De starters in opleiding, ook wel coachee genoemd, komen binnen via de klantmanagers van gemeenten en reïntegratiecoaches van de UWV Werkpleinen. Daar hebben zij aangegeven dat ze geïnteresseerd zijn in ondernemerschap. Een uitdagend pad rolt zich voor de deelnemer uit. Het is leuk om te zien dat er binnen de groepen vaak sprake is van een grote verschillen in achtergrond, opleiding en branchekeuze, terwijl de onzekerheden rond het ontwikkelen van het ondernemingsplan en alle daaraan gekoppelde activiteiten universeel zijn.

Start van de opleiding.

Alle bedrijven die zich bezighouden met het opleiden van ondernemers noemen motivatie als belangrijk kenmerk. Ook moet er al sprake zijn van een concreet idee met

betrekking tot het te starten bedrijf. Er zijn heel wat valkuilen die bij de slecht voorbereide starter tot problemen kunnen leiden.

We zetten er een aantal op een rij:

- Onrealistische verwachtingen;
- Geen ondersteuning van het thuisfront;
- Onduidelijk of geen afspraken met afnemers en toeleveranciers;
- Geen debiteurenbeleid;
- Te hoge privé-uitgaven.

Dit zijn een aantal voorbeelden, maar dit zijn niet per definitie de meest voorkomende problemen. Daarnaast zijn er natuurlijk ook succesfactoren te benoemen. Ook hiervan een - niet volledige - opsomming:

- Passie voor ondernemen;
- Up-to-date marktkennis of gelegenheid om deze te vergaren;
- Netwerk (bestaand of uitzicht op);
- Toegang tot financiële middelen.

Tijdens het eerste gesprek, de zogenaamde ondernemersbeoordeling, wordt samen met de klant gekeken naar de kansen en bedreigingen ten aanzien van het starten van een eigen bedrijf. Hierbij zijn onderwerpen als vermogenspositie, ondernemersvaardigheden en marktsituatie binnen de gekozen branche belangrijke onderwerpen. Het is niet wenselijk dat er starters worden opgeleid waarvan al bij aanvang duidelijk is dat het, in het huidige tijdperk, niet mogelijk is om te komen tot een verantwoorde start.

Om de beoordelingen te kunnen uitvoeren maken de ondernemerscoaches gebruik van branche-informatie en wordt een ondernemersprofiel samengesteld waaruit een starter kan afleiden waar hij voldoende of nog minder ontwikkeld is. Hierbij wordt ook gekeken in hoeverre de competenties te ontwikkelen zijn. Op basis van de uitkomst van een ondernemersscan kan voor de starter een 'plan op maat' en een tijdpad worden vastgesteld. Een en ander wordt in een trajectplan vastgelegd en een voorstel naar de klantmanager of reïntegratiecoach is een feit. Na goedkeuring kan de starter in opleiding dan echt aan de slag.

Soms is er sprake van sterke twijfel over de mogelijkheden voor een cliënt. Ook kan het niveau van een cliënt, met betrekking tot taal bijvoorbeeld, onvoldoende zijn. Een opfriscurcus behoort dan tot de mogelijkheden. Op deze manier wordt er in het klein gewerkt aan een ondernemingsplan. Voor mensen met een inburgeringsplicht bestaat sinds 1 juli dit jaar de mogelijkheid inburgeringsexamen af te leggen voor het profiel Ondernemen.

Gebruikmaken van groepsdynamiek

Bij het IMK wordt een groot deel van de opleiding in groepsvorm gedaan. Hierdoor is er niet alleen sprake van kennisvergaring maar wordt er daarnaast gewerkt aan het

De laatste jaren staat het starten van een bedrijf, ook met behoud van uitkering, steeds meer centraal in het overheidsbeleid. Meer en meer starters in Nederland maken gebruik van de mogelijkheden die hen geboden worden. In 2008 zijn er in Nederland meer dan 100.000 ondernemers van start gegaan. Hieronder bevinden zich ook een groot aantal starters vanuit een uitkering. Reïntegratie naar zelfstandig ondernemerschap is daarmee een serieuze optie geworden voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. De huidige crisis maakt dat ook in het personeelsbeleid van bedrijven, bijvoorbeeld bij outplacement, de richting naar zelfstandig ondernemerschap steeds vaker gewezen wordt. En niet ten onrechte: na drie jaar bestaat ruim tachtig procent van de gestarte bedrijven nog steeds.

netwerk en krijgt de coach feedback van de medecursisten. Het opleidingsprogramma bestaat uit workshops, werkbijeenkomsten en individuele begeleiding.

Door middel van laptops met internet en alle toebehoren kan er na de workshop direct worden gewerkt aan het digitaal ondernemingsplan. Dit plan is zowel voor de coach als voor de coachee online benaderbaar waardoor er effectief kan worden gewerkt en de voortgang zelfs 'op afstand' in de

gaten gehouden kan worden. De coach kijkt als het ware *realtime* mee met de vorderingen van cliënt en kan ook tips, wetenswaardigheden en alternatieven toevoegen. Wanneer een onderdeel van het ondernemingsplan voldoende is uitgewerkt en onderbouwd, wordt er door de coach letterlijk groen licht gegeven. De starter in opleiding is weer een stapje dichterbij het ondernemerschap gekomen.

In principe bestaat een traject altijd uit verschillende onderdelen en zal een ondernemerscoach actief zijn als adviseur, docent en coach. Vanuit een adviserende rol is de adviseur actief bij concrete vragen over bijvoorbeeld een bedrijfslocatie of de samenstelling van het assortiment. Vanuit de docerende rol wordt kennis en ervaring overgedragen, bijvoorbeeld over hoe een exploitatiebegroting in elkaar zit. Vanuit de coachende rol wordt gewerkt aan het slechten van persoonlijke blokkades bij de coachee om zo de weg vrij te maken voor ondernemersgedrag. Vanuit de evaluaties die het IMK na afloop van de opleiding laat invullen, blijkt dat in het bijzonder deze diversiteit door cliënten op prijs wordt gesteld. Alle aspecten van zowel de ondernemer als de onderneming komen hiermee aan bod.

Klaar voor de start?

Wanneer het ondernemingsplan praktisch klaar is, wordt er een gesprek gearrangeerd

met een bedrijfsadviseur. Deze is gewend vanuit het perspectief van de financier naar het plan te kijken. Op basis van deze laatste feedback kan het plan geoptimaliseerd worden en kan het ter beoordeling worden aangeboden bij de financier. Altijd een spannend moment. Ziet 'de markt' net zoveel in de plannen als jij en de coach? Vooral ook door de laatste oefening tijdens het financieringsgesprek zijn de zenuwen goed onder controle te houden en kan de starter in *spé* zijn verhaal overtuigend brengen. Na financiering kan het bedrijf daadwerkelijk van start gaan.

Begeleiding na de start

De opleiding is hiermee nog niet afgelopen. De ervaring leert dat juist tijdens de eerste weken na de start begeleiding van groot belang is. Alle bedrijfsonderdelen, van administratie tot advertenties en acquisitie, moeten worden opgestart. Vaak ontstaan juist dan de vragen en valt één en ander toch een beetje tegen. Leek het bedrijf op papier in eerste instantie een vliegende start te maken, pas na een aantal weken blijkt dat commerciële acties continu moeten plaatsvinden en dat mond-tot-mondreclame veel meer tijd nodig heeft dan werd aangenomen.

Tijdens het eerste jaar na de start is het dan ook van belang dat er een coach meekijkt met de opbouw van het bedrijf. De

Branchevereniging

Binnen de branche wordt met een kleine groep gewerkt aan het opstarten van een vereniging voor bedrijven die zich bezighouden met het coachen van startende en gevestigde ondernemers. Als centrale doelstelling heeft de vereniging (Branchevereniging van Ondernemers Coachingsbedrijven in oprichting, BROCO i.o.) het behartigen van de belangen van bedrijven die zich bezighouden met ontwikkelen van ondernemerschap, waarbij in het bijzonder aandacht is voor het stimuleren van ondernemerschap. Hoewel de beslissing om tot oprichting van de branchevereniging over te gaan is genomen, heeft de feitelijke oprichting nog niet plaatsgehad. De verwachting is dat de branchevereniging in de loop van oktober 2009 concreet zal worden. Voor informatie over de stand van zaken kunt u zich wenden tot Michelle Jongebloed van het IMK te Huizen, via 035-7507900.

Zelfstandig ondernemerschap als reële optie naar duurzame uitstroom!

ondernemerscoach leert de ondernemer de ontwikkelingen in het bedrijf structureel te volgen en biedt daarnaast een klankbord-functie bij knelpunten.

Hiermee leert de starter met regelmaat de plannen en de resultaten naast elkaar te leggen. Hierdoor leert hij in de praktijk hoe veranderingen binnen het bedrijf kunt vormgeven en aansturen. Na het eerste jaar moeten de kinderziekten er wel een beetje uit zijn en kan de starter als zelfstandig ondernemer verder. Op dat moment kan een ondernemerscoach een stapje terug doen. Vaak is er, ook na jaren, nog steeds sprake van een goed contact tussen de coach en de ex-coachee.

Eisen aan coachingsorganisaties

Recent is er door het ITS, Radboud Universiteit Nijmegen, een publicatie uitgegeven naar aanleiding van een onderzoek naar coaching van startende ondernemers. Tijdens het onderzoek is gekeken naar de do's en don'ts bij coaching. Mede hierdoor moet er worden gekomen tot een duurzaam coachingsmodel waarmee, startend, ondernemers in het MKB voor en na de start toegang hebben tot goede en betaalbare begeleiding. Een belangrijke uitkomst van het onderzoek is dat tachtig procent van de (pré)starters tevreden is over het door hun gevolgde coachingstraject. Daarnaast is belangrijk dat 51 procent van de startende ondernemers vanuit de opleiding ook echt van start gaat met het bedrijf. De starters die de opleiding hadden afgerond geven in het onderzoek aan dat, tijdens de opleiding, vooral hun marketingstrategie sterk is ontwikkeld en daarmee verbeterd. Ook de ondernemersvaardigheden zijn verbeterd. Denk aan betere presentatie, risico's nemen, durven vertrouwen op eigen inzicht en oordeel en financieel-administratieve vaardigheden.

Praktijkverhaal

'Ik maakte van mijn passie mijn beroep'

Begin 2009 besluit Jeroen de Jong om vanuit een uitkeringssituatie voor zichzelf te beginnen. 'Ik kreeg zoveel positieve reacties op mijn hobbyfotografie dat ik het professioneel durfde aan te pakken, zelfs in deze tijd. Crisis of niet: Globalshots zit in de lift.'

Jeroen vertelt: 'Door persoonlijke omstandigheden zat ik jarenlang niet goed in mijn vel en leefde ik van een uitkering. Mijn hobby was mijn passie: fotografie. Ik maakte aparte foto's, met speciale belichtingstechnieken en digitale bewerking voor een bovennatuurlijk effect. Ik volgde verschillende vaktechnische workshops en bleef mijn eigen stijl ontwikkelen.'

Positieve reacties

'Toen ik mijn foto's op fora plaatste, kreeg ik enorm positieve reacties. Ook van professionele fotografen,' vervolgt Jeroen. 'Dit gaf me het zelfvertrouwen om mijn droom waar te maken, zelfs tijdens de crisis. Na een pittig gesprek over de haalbaarheid van een eigen bedrijf verwees mijn begeleider van de sociale dienst me door naar IMK.'

Uitgebreid marktonderzoek

'Met mijn coach deed ik uitgebreid marktonderzoek. We keken daarbij ook naar het economische klimaat. Uit alles bleek dat er een markt is voor mijn aparte, bovennatuurlijke stijl, in het bijzonder in de bruiloftsfotografie en mode. Hierdoor kreeg ik een krediet voor speciale apparatuur om mijn stijl verder te perfectioneren.'

In de lift

'Inmiddels is Globalshots een feit en zit het bedrijf aardig in de lift,' aldus Jeroen. 'Al vóór de start had ik de eerste aanvragen voor bruidsreportages binnen. De eerste opdracht gaf mij veel bevestiging. Het werd helemaal super toen het bruidspaar moest huilen van ontroering om mijn foto's. Ik doe nu wat écht bij me past.'

Voor mensen in een uitkeringssituatie biedt het ondernemerschap een mogelijkheid om uit de uitkeringssituatie te komen. De stap naar het ondernemerschap vanuit een uitkering kan gemakkelijker gemaakt worden indien verlies aan uitkeringsrechten geleidelijk plaatsvindt. Het is sinds een aantal jaren mogelijk om met behoud van uitkering een onderneming te starten.

Ondernemerschap als tijdsgeest

Ondanks de financiële crisis is de interesse voor zelfstandig ondernemerschap in Nederland onverminderd groot. Dit kan komen door de toegenomen aandacht van de overheid voor microfinanciering, begelei-

ding en inkomensondersteuning bij ondernemerschap. Ook past ondernemerschap goed bij de moderne manier van werken: flexibel en projectmatig. Daarnaast draagt het ook bij aan de zelfverwezenlijking van de startende ondernemer.

Michelle Jongebloed is manager businessunit Begeleiding bij het IMK, Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf